

דבר העורך

חידושים והידורים בנטילת ידיים

פיתוח הלכתא: אחד הגופים המעניינים בעולם הפיתוח ההלכתי בשנים האחרונות הוא חברת "Kosher Innovations" - בתרגום חופשי: "חידושים כשרים". החברה עוסקת בפיתוח פתרונות יצרתיים המשלבים חדשנות טכנולוגית יחד עם התאמה מדוקדקת לדרישות ההלכה.

במשך השנים הביאו לעולם מגוון רעיונות מקוריים בתחומי השבת, הכשרות וחיי היום-יום של שומרי תורה ומצוות, מתוך ניסיון לתת מענה מעשי למצבים ההלכתיים שונים.

בתחום נטילת ידיים פיתחו כמה מוצרים נפלאים. אחד מהם הוא "Go Wash" - נטלה מתקפלת המיועדת לנסיעות ולטיולים (ראה תמונה) הנטלה מתקפלת כדי לתפוס פחות מקום, כוללת שתי ידיות לנטילת יד ימין ושמאל, ומגיעה עם נרתיק פלסטיק לשמירה על ניקיון הכלי. הכלי מכיל כ-225 מ"ל מים - שיעור המספיק לנטילת ידיים בהידור.

על המוצר ניתנו הסכמות והמלצות מגדולי הרבנים, ובהם הג"ר משה היינמן שליט"א, הג"ר ישראל הלוי בעלסקי זצ"ל, והג"ר יהודה אריה הלוי דינר שליט"א.

פיתוח נוסף הוא "Smart Shissel" - קערת נטילת ידיים חכמה (ראה תמונה) בעלת מערכת כפולה וניקוז חד-כיווני. המים יורדים לקערה פנימית ואינם יכולים לחזור או להישפך, כך שגם כאשר הופכים את הקערה - המים נשארים בפנים ואינם מלכלכים את הסביבה.

בחברה אף מדגישים את המעלה שבכיסוי מי הנטילה לאחר השימוש, כדי שלא יהיו מגולים בשעת לימוד תורה או אמירת דברים שבקדושה.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'טבילת ידיים בים'

פל הנחלים הלכים אָל הַיָּם

תקציר הסדרה: גיליון 512 - 'נטילת ידיים לסעודה'; גיליון 513 - 'אין לו מים לנטילת ידיים'; גיליון 514 - 'כלי לנטילת ידיים בדרך'; גיליון 515 - 'טבילת ידיים לסעודה'; בהמשך לכך הגיליון שלפנינו 516 - בנושא 'טבילת ידיים בים'.

האם ניתן לקיים נטילת ידיים לסעודה באמצעות טבילת ידיים בים? מים מלוחים, מרים או סרוחים - האם הם כשרים לנטילת ידיים ולטבילת ידיים?

מהו נוסח הברכה בטבילת ידיים בים התיכון, בכנרת ובים המלח וכדומה: 'על נטילת ידיים' או 'על טבילת ידיים'?

מים שנמשכו מן הים לחריץ שבחוף - האם כשרים לטבילה? ומה הדין כאשר יש בהם ארבעים סאה או שאין בהם ארבעים סאה, וכן כאשר הם מחוברים לים או מנותקים ממנו?

1. מים מלוחים

פסול לנטילה וכשר לטבילה: מבואר **במשנה** (ידים פרק א במשנה ג) ו**בתוספתא** (ידים פרק א הלכה י) ונפסק **בשו"ע** (סימן

קערת נטילה חכמה

נטלה מתקפלת

3. חריץ סמוך לחמי טבריה

מים שנמשכו מהים: כאמור, חמי טבריה וכן מי הים פסולים לנטילת ידים, אבל כשרים לטבילת ידים, כיון שיש עליהם דין מעיין, ודין זה אינו מתבטל מחמת החום או המירות של המים.

אבל אם מעביר את מי חמי טבריה דרך חריץ (בת בירתא) בקרקע, והוא בשיעור של לפחות רוחב 5 ס"מ ועובי המים כקליפת השום (קונטרס בין הזמנים עמוד יז) - נחלקו האמוראים בדינו. לדעת ר' יוחנן, המים כשרים לטבילת ידים, כיון שלא נשאבו בכלי ועדיין יש להם דין מעיין. ואילו לדעת חזקיה, וכך נפסק **להלכה** חכמים פסלו טבילה זו מדרבנן, מחשש שאם יתירו באופן זה, יבואו להתייר גם טבילת ידים במי חמי טבריה שנשאבו בכלי.

ונחלקו הראשונים באיזה אופן נאמרה גזירה זו; לדעת רש"י (חולין דף קו. ד"ה דאפסקינהו) **והרשב"א** (תורת הבית בית ו שער ב), מחלוקת האמוראים היא גם כאשר עשה חריץ שאין בו שיעור ארבעים סאה, והחריץ עדיין מחובר למעיין, והמים זורמים מחמי טבריה אל החריץ ברציפות.

ואילו לדעת רבינו יונה (ברכות דף מא: מדפי הרי"ף), המחלוקת היא דוקא כאשר החריץ מנותק מחמי טבריה ואין בו ארבעים סאה. אבל אם המים עדיין מחוברים לחמי טבריה, לכל הדעות כשרים לטבילת ידים, ודינם כחמי טבריה עצמו.

ובאופן שיש בחריץ ארבעים סאה - לכל הדעות דינו כמקוה כשר.

והעולה מדברי **השו"ע** (סימן קס סעיף ז) **והמשנ"ב** (שם), שאם יש במים ארבעים סאה - המים שבחריץ כשרים לטבילת ידים לכל הדעות, בין אם הם מחוברים לחמי טבריה ובין אם הם מנותקים מהם.

אמנם כאשר אין במים ארבעים סאה - אם המים מנותקים מחמי טבריה, לכל הדעות הם פסולים לטבילת ידים. ואף לשיטות שהובאו ב**שו"ע** (סימן קנט סעיף יד), שמכשירות מקוה בפחות מארבעים סאה לענין טבילת ידים, מודים כאן בחמי טבריה שהמים פסולים.

וטעם הדבר, משום שחז"ל גזרו שאם יתירו לטבול בהם כשהם מנותקים מחמי טבריה, יבואו לטעות ולחשוב שמי חמי טבריה דינם ככל מים, ויתירו להשתמש בהם אף לנטילת ידים בכלי.

קס סעיף ט) **ובמשנ"ב** (ס"ק מ), מים מלוחים, סרוחים או מרים שאין הכלב יכול לשתות מהם - פסולים לנטילת ידים וכשרים לטבילת ידים.

והטעם, כיון שהמים פגומים כל כך עד שאינם ראויים אפילו לשתית כלב, התבטל מהם חשיבות של מים לענין נטילת ידים, ולכן חכמים פסלו אותם לנטילה. אבל כשרים לטבילת ידים, כי יש להם כשרות מקוה מים גם כאשר המים אינם ראויים לשתית בהמה, וכיון שכשרים לטבילת כל גופו כל שכן שכשרים לטבילת ידים.

והוסיף **במשנה אחרונה** (ידים פרק א משנה ג) שהחמירו בנטילת ידים יותר מטבילת ידים, שכן עיקר נטילת ידים נתקן משום זוהמת הידים וגנאי הוא לתרומה, וממילא מים סרוחין פסולין לנטילה, אבל לטבילה כשרים.

כתב **המג"א** (סימן קס ס"ק יב) בשם **הרדב"ז** (חלק ד סימן רצד) הובא **במשנ"ב** (ס"ק לח) אם הרתיחו את מי הים חזרו להיות ראויין לשתית כלב, וכשרים גם לנטילת ידים.

עוד מבואר ב**שו"ע** (יורה דעה סימן רא סעיף ה), שגם בגל שנתלש אפשר לטבול בתנאי שיש בגל ארבעים סאה. אבל גל שנתלש מן הים בעודו באויר - לפני שנח על הקרקע, אפילו יש בו ארבעים סאה - אינו נחשב מחובר לים, ואין מטבילים בו.

2. חמי טבריה

פסול לנטילה וכשר לטבילה: מבואר **בגמ'** (חולין דף קו.) ונפסק ב**שו"ע** (סעיף ז) חמי טבריה - פסולים לנטילת ידים, אבל כשרים לטבילת ידים.

טעם הפסול לנטילת ידים ביארו **הרמב"ם** (פרק ו הלכה ט), **הרשב"א** (תורת הבית בית ו שער ב), **הראב"ד** (שו"ת תמים דעים לראב"ד סימן סו), **המאירי** (חולין דף קו.) **והריטב"א** (חולין דף קו.), וכך נפסק ב**שו"ע** (סימן קס סעיף ח), ונתבאר ב**בלבוש** (סעיף ז), כיון שמים אלו מרים וחמים מאוד, עד שאינם ראויים אפילו לשתית בהמה, ולכן אין להם חשיבות של מים הראויים לנטילת ידים.

לעומת זאת, לדעת רש"י (חולין דף קו. ד"ה דכו"ע) טעם הפסול הוא משום שהמים חמים. ואף שלא פסלו חכמים כל מים חמים לנטילת ידים, מכל מקום חמי טבריה פסולים, כיון שמעולם לא היתה להם שעת הכושר, שהרי מתחילת ברייתם הם חמים.

שלולית סמוכה לים

גל באויר שנתלש

גל בתוך הים

לא) הביא בשם **האליה רבה** (ס"ק כג), בשם **שיירי כנסת הגדולה** (הגהות בית יוסף אות מ), שבזמננו נהגו שגם הטובל ידיו בים הגדול מברך "על נטילת ידים", משום שמי הים ראויים לשתיה על ידי רתיחה.

והנה החזו"א (סימן כג ס"ק יג ד"ה שו"ע) תמה על דברי המג"א, שהכריע שכאשר המים אינם ראויים לנטילה יש לברך "על טבילת ידים", ותמה החזו"א: מה בכך שהמים אינם ראויים לנטילה, וכי משום כך ישתנה נוסח הברכה.

ואכן **בשונה הלכות** (ס"ק ל), **בארחות רבינו** (חלק א עמוד קנה), **בדינים והנהגות** (עמוד נד) ו**בקונטרס הזכרונות** (עמוד קכז) הובא בשם החזו"א, שהמטביל ידיו בים מברך "על נטילת ידים".

אמנם **בחוט שני** (ראש השנה עמוד תב) כתב, שגם לדעת החזו"א יש לברך "על טבילת ידים", אלא שכל תמיהתו היתה על סברת המג"א.

5. היוצא מן הים

טבילת ידים למעשה: כתב הגר"צ **פלמן זצ"ל** (קונטרס בין הזמנים עמוד ז), שהבא ליטול ידיו צריך לנגבם קודם הנטילה, כדי שלא יטמאו המים שעל ידיו את מי הנטילה. אולם הבא לטבול את ידיו אינו צריך לנגבם קודם, משום שלא שייך טעם זה בטבילה, שהרי אין המים נטמאים.

עוד כתב הגר"צ **פלמן**, שאת הברכה "על טבילת ידים" יש לברך לאחר הטבילה קודם הניגוב, בדומה לנטילת ידים, שמא היו ידיו טמאות קודם לכן. וכמבואר **בשו"ע** (סימן קנח סעיף יא), שמתעם זה תיקנו לברך לאחר הנטילה.

ויש לציין לדברי **הערוך השולחן** (סימן קנח סעיף ז), שגם כאשר מברך לאחר הטבילה עדיין נחשב "עובר לעשייתו", כיון שעדיין עומד לעשות את הניגוב.

ובאופן שאין בחריץ ארבעים סאה, אבל המים עדיין מחוברים לחמי טבריה - נחלקו הראשונים. לדעת **רש"י והרשב"א**, גם באופן זה פסול לטבילת ידים, מחשש שיבואו להתיר על סמך זה גם נטילת ידים בכלי, כיון שכבר יצאו המים ממקומם ואין בהם שיעור מקוה. ואילו לדעת **רבינו יונה**, כשרים לטבילת ידים, כיון שהמים עדיין מחוברים לחמי טבריה עצמו, והם כשרים אפילו לטבילת כל גופו, אין לגזור שמא יבואו להכשירים לנטילת ידים בכלי.

וכתב **בשעה"צ** (ס"ק מב) שלכתחילה צריך לחוש לשיטת רש"י, שכדעתו נוקטים רוב הפוסקים, ולא לטבול ידיו בחריץ מחובר לחמי טבריה פחות מארבעים סאה, אבל בשעת הדחק יש להקל.

נמצא, שאדם העומד על שפת ים שמימיו מלוחים, ואין לו מים הכשרים לנטילת ידים - אינו יכול ליטול ממי הים בכלי לנטילת ידים, אך יכול לטבול את ידיו במי הים מדין טבילה. ואף גלי הים שנתלשו ויש בהם ארבעים סאה כשרים לטבילת ידים, ובלבד שלא יהיו באויר בשעת הנטילה.

4. נוסח הברכה

נטילת ידים / טבילת ידים: התבאר בגיליון הקודם (515) שנחלקו הפוסקים מה מברך המטביל ידיו לסעודה: לדעת **השו"ע** (סימן קנט סעיף כ) מברך "על נטילת ידים", ולדעת **הרמ"א** מברך "על טבילת ידים" או "על שטיפת ידים". והכרעת **המג"א** (ס"ק לא), הובא **בשו"ע הרב** (סעיף כד) ו**במשנ"ב** (ס"ק צז), שאם המים כשרים גם לנטילה רגילה - מברך "על נטילת ידים", אבל כאשר המים פסולים לנטילה וכשרים רק לטבילה, כגון במי ים מלוחים - מברך "על טבילת ידים". והוסיף בשו"ע הרב והמברך "על שטיפת ידים" יוצא לדברי הכל.

מאידך, **הפרי מגדים** (אשל אברהם סימן קנט ס"ק

כל חשש לטבול ידיים בכנרת. ומכיוון שמי הכנרת ראויים לשתייה - מברך עליהם "על נטילת ידיים".

7. ים המלח ושלג

מועיל: העיד הגר"ע אויערבאך שליט"א בשם חמיו הגרי"ש אלישיב זצ"ל (מנשים באהל עמוד רכח) שהתיר לטבול כלים בים המלח. ולפי דבריו הוא הדין שמועיל לטבילת ידיים לסעודה, ויש לברך "על טבילת ידיים".

ארבעים סאה: נשאל הגר"ח קניבסקי זצ"ל (דולה ומשקה עמוד 119) במטבילת ידיו בשלג האם מברך "על נטילת ידיים" או "על טבילת ידיים". והשיב מי אומר שניתן לטבול ידיים בשלג אם אין בו ארבעים סאה.

ניתן להשיג במערכת "הילכתא" את הקונטרס "טבילת כלים בירדן" מאת הג"ר יואל שילה שליט"א, ובו בירור מקיף בסוגיות הנוגעות לנושאי הגיליון.

לתועלת הקוראים הבאנו טעימה מתוך הקונטרס - עמוד תוכן העניינים ועמוד הפתיחה.

טבילת כלים בירדן

טבילת כלים בירדן

האם אפשר לטבול כלים בירדן 3

הקדמת הנדבך 3 יסודות מבנה המקור 3 מעיין מטרת בחיילה, וני גשם - באשבוך 3
סיבת החילוק בין מעיין לני גשם 3 מהיכן מי המעינות 3 הגדרת מעיין 4 מים חיים 5

סוגיא דשבת 5

טבילה בנרות 5 אבא דשמואל רבי - הרוב קובע 5 שמואל א' - המעיין מטבול סמך 6
שמואל ב' - רק בשתי 6 סיכום הרעות 6 ל"ח מותרות טבילה בנרות וזולתם 6
טבילה במקום הרחבת המרחק, לשיטת ר"ת 7 לרבנן טבילה בנרות וזולתם 8 טבילה
בבית 8 מהאבא פתח 9 כענין מרת מעייל על רביי הנשטים 10 מים הנטפים ממעיין
11 מכיפה מוכרין 11 מפני 11

הירדן 12

הכניאת בירדן 12 מ' הירדן אינם מים חיים 13 מיטע מי גשם 13 רק הירדן הדרומי
נפסל 13 המסלוק בלשונות היוצאים הירדן 14 מסול הירדן רק למים חיים מים העפר
14 הירדן פסול רק בעת החורף 15 מיטע מי גשם פסולים מים חיים 15 טורח בוחלין
לא ודקא מימין חיים 16 דיוק לשון הרב"ם 16 עוד אופנים שמטורח בחילה אך אינו מים
חיים 17 הירדן הדרומי 17 מסקנה 17

מקורות 17

מגינת שבת ס"ח 19

רש"י שבת ס"ח: 19
תוספות שבת ס"ח: 19
חידושי הרמב"ם שבת ס"ח: 20
חידושי הרשב"א שבת ס"ח: 23
חידושי הרשב"א שבת ס"ח: 24
חידושי הר"ן שבת ס"ח: 27
ר' יחזקיהו ממגידבור (בשיטת הקדמונים) שבת ס"ח: 30
בית הבחירה למאורי שבת ס"ח: 31
מסקני ירדן שבת ס"ח: 32
תוספות הרא"ש שבת ס"ח: 33
שבת על מי שבת ס"ח: 33
שפת אמת שבת ס"ח: 33

משנת פתח דף ח"א 34
תוספתא פתח דף א' 34
רבנן פתח דף א' 34
רבנן פתח דף י' 34
רבנן מקאמות ס"א 35
רש"י פתח דף י' 34
ספר יצאנו לו 34
מאורי בבב"ל 37
דרכי ירדן ח"ק"ט 37
שרע ירדן ח"ב 38
ש"ך ירדן ח"א 38
תנ"א ירדן ח"ב 39

טבל בים ללא כוונה: מי שיצא מרחיצה בים ורוצה לאכול פת, צריך לשוב ולטבול ידיו, אף שכבר טבל כל גופו ובכלל זה גם את ידיו, כיון שלא כיון לשם נטילת ידיים. וכמבואר בשו"ע (סימן קנט סעיף יג), שלכתחילה צריך כוונה לנטילת ידיים.

אמנם מבואר **במשנ"ב** (ס"ק עה), שבדיעבד כאשר אין לו מים נוספים - יש להקל. וכתב **הביאור הלכה** (ד"ה ולכתחילה), שאם יש לו מים צריך לחזור ולטבול ידיו, אלא שלא יברך. והוסיף, שטוב שיטמא את ידיו קודם, כדי להתחייב בוודאות בנטילה נוספת ולברך עליה.

נקיטות: עוד כתב הגר"ב צ' פלמן, שאם נגע בגופו לאחר רחיצה בים, ואין בגופו מלמולי זיעה - לדעת **הכף החיים** (סימן ד ס"ק פה) בשם הגר"ר **יוסף פאלאגי זצ"ל** (שו"ת רוח חיים סוף ח"ב), אין צריך נטילה, כיון שהגוף נקי. ואולם לדעת **האשל אברהם מבוטשאטש** (סימן ד ס"ק כא), וכן דעת **הגרא"ל שטיינמן זצ"ל**, לא חילקו חז"ל בדבר, וכל הנוגע במקומות המכוסים שדרכם להזיע - צריך נטילה, אף אם בפועל המקום נקי.

6. טבילת ידיים בכנרת

חשש זוחלין: בספר **ארחץ בניקיון כפי** (חלק ה עמוד 116) הביא שיש שחששו שלא לטבול ידיים בכנרת, משום שנשפכים לתוכה מי גשמים רבים מההרים שסביבה. ומעיין שרבו עליו מי גשמים - פסול לטבילה ב'זוחלין', שהרי מי גשמים אינם מטהרים ב'זוחלין' אלא ב'אשבורן', ורק מי מעיין הוכשרו ב'זוחלין'.

אמנם כתב שם כמה צדדי היתר:

א. מבואר בשו"ע (סימן קנט סעיף טו) שיש ספק אם פסול 'זוחלין' נאמר גם בטבילת ידיים.

ב. **הרמ"א** (יו"ד סימן רא סעיף ב) פסק שמעיין שרבו עליו מי גשמים - בשעת הדחק אפשר לטבול בו כשאין מקוה אחרת.

ג. יש ספק גדול האם אכן רבו מי הגשמים על מי הכנרת.

ד. יש אומרים שהכנרת כלל אינה נחשבת 'זוחלין', כי אף שהיא נשפכת לירדן, אין הזחילה ניכרת.

ומבואר בשו"ע (סימן קס סעיף יא), שבספק אחד בנטילת ידיים יש להקל, וכל שכן כאשר יש כמה צדדי ספק להקל. אמנם כאשר יש לפניו כלי ראוי לנטילה ומים כשרים, נכון להחמיר ולטבול בכלל.

ובספר **דרכי תורה** (עמוד רכח) האריך להוכיח שאין

האם אפשר לטבול כלים בירדן

הקדמת הנצרך: נאמר בפרשת שמיני (ויקרא י"א ל"ז) 'אֶף מֵעֵין וְבוֹר מְקֻה מַיִם יְהִי טְהוֹר', ועיקר כוונת הפסוק היא לומר שמי מעיין ובור אינם מקבלים טומאה, ובפסחים (ט"ז) למדו שמים אלו אף מטהרים את הטמא הטובל בהם; ומפסוק זה למדו את עקרונות המקוה הכשרה:

יסודות מבנה המקוה: א' - 'וַרְחֵץ בְּמַיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ' - מים שכל גופו עולה בהן; ב' - 'אֶף מֵעֵין וְבוֹר מְקֻה מַיִם יְהִי טְהוֹר' - מים אלו אינם מקבלים טומאה, ובפסחים למדו שמים אלו אף מטהרים את הטמא הטובל בהם; ג' - 'מְקֻה מַיִם' - המים מטהרים כשהם במקום כינוס [=אשבורן]; ד' - 'אֶף מֵעֵין' - דוקא מעיין מטהר בזוחלין ואין צריך מקום כינוס; ה' - 'וְבוֹר' מעיין מטהר גם בבור נביעתו; ו' - 'בוֹר מְקֻה מַיִם' - ולא מים שבכלי; ז' - 'מְקֻה מַיִם' - דוקא מים ולא שאר משקים, ודוקא כשלא השתנה מראה המים; ח' - 'יְהִי טְהוֹר' - הוויית המקוה צ"ל על ידי טהרה, ויש שלמדו מהסמיכות של מעיין למקוה שאף מקוה צ"ל בידי שמים.

מעיין מטהר בזחילה, ומי גשם - באשבורן: למדנו שדוקא מעיין מטהר בזוחלין ואין צריך מקום כינוס, וכן מטהר גם בבור נביעתו, ואילו מי גשם מטהרים רק במקום שנקווים בו למקום כינוס [=אשבורן]; ומכאן שניתן לטבול במעיין אף כשהמים זוחלים, ואילו כשטובלים במי גשם שאינם מעיין - **הטבילה כשרה רק באשבורן**, כלומר, במקום שבו המים נקוים ולא זוחלים [ובחברת 'מקוה טהרה' ביארת מה תנאי הזחילה הפסולה].

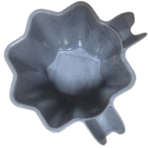
סיבת החילוק בין מעיין למי גשם: ביאר הריטב"א (שבת ס"ה) שמי הגשם פוסלים לא כי נחשבים כשאובים [שהרי מקוה שלמה לא נפסלת מחמת שאובין, ובפשטות כוונתו לאפוקי מפי ר"ח והערוך שהנידון בנוספין דרך הגגות דנעשו שאובין, וכוונתם דחשיבי שאובין משום המרובות שנחקקו ולבסוף נקבעו, על תוס' דה"ה אשה, וצ"ל דאיכא בהו חטטין, דאל"כ לאו בית קיבול נינהו, והרשב"א פ' משום בית קיבול העשוי ברעפים], אלא כי מאחר ומי הגשמים באים מהים, **ולים יש דין מקוה** [ולמקוה המים קרא ימים] - לכן גם דינם כמקוה לטהר רק באשבורן [יש להעיר דהיינו כרבי אליעזר (תענית ט'): דכל העולם ממימי אוקינוס הוא שותה, אבל לרבי יהושע ממים העליונים הוא שותה, ואולי דברי אגדה הן ואין מקשין מהן, מיהו קשה דלרבי יוסי (מקואות ה' ד') כל הימים מטהרין בזוחלין, וע"כ משום דבשעה שעלו לעבים נפסק מהן תורת מעיין, וע"ע (הרב יעקב ענבל)], וגם שם 'מקוה' הוא כי **דרך מימיו להקות**, משא"כ דרך מי מעיין לנבוע; ובפסקי רי"ד (שבת ס"ה) ביאר שמאחר **ודרך המעיין להיות זוחל ונמשך** - הוא מטהר אפילו בדרך זחילתו, וכל שכן שמטהר גם באשבורן, כגון באר נובעת עמוקה שמימיה לא זוחלים, ואילו אבל מקוה שנעשתה ממי גשמים מטהרת **רק באשבורן כדרך מנהגה שלא להיות זוחלת ונמשכת אלא נקוית למקום אחד**.

מהיכן מי המעיינות: מי מעיינות הם מי גשם או שלג שנבלעו בקרקע, וחילחלו לשכבת אדמה מחלחלת או בסלע נקובי [=אקוויפר', כגון חול חמרה גיר ובלת] המסוגלים להיות רוויים במים שחילחלו אליהם, ונאגרים מעל שכבת קרקע בלתי חדירה [=אקוויקלוד', כגון חרסית חוואר לָס גרינט צפחה וגבס] עד שיצאו החוצה, כגון כשהשכבה האטומה תחשף במקום שהקרקע נשברת בצלע הר או באפיק נחל

משיב כהלכה

שאלה: נטלה שבורה או פגומה, מתי עדיין כשרה לנטילת ידים כדת וכדין?

מהם הכללים של סדק (לאורך, לרוחב) או נקב (למעלה, למטה) הפוסלים את הכלי? ומה הדין כאשר שפת הכלי פגומה, צד אחד גבוה מהצד השני, או הידית נשברת?

נטלה המעוצבת בצורת כוכב (ראה תמונה), ששפת הספל נמוכה יותר במקום הידיות - האם כשרה לנטילת ידים?

מקורות: שו"ע (סימן קנט סעיפים א"ב), משנ"ב (ס"ק יב, כד), חיי אדם (כלל לז), ערוך השולחן (סימן קנט), כף החיים (סימן קנט), מנחת יצחק (חלק ג סימן טז).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגידיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- עמדות 'דרים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא' 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת
הגאון רבי זעליג ראובן ב"ר צבי בענגיס זצ"ל
ראב"ד ירושלים ובעל "לפלגות ראובן"
נלב"ע ז' סיון תשי"ג ת.נ.צ.ב.ה.

דינים העולים

א. טבילה בים: מי ים מלוחים פסולים לנטילת ידים בכלי, אבל כשרים לטבילת ידים. גם בגלי הים שנתלשו ויש בהם ארבעים סאה כשרים לטבילת ידים, אולם גל שנתלש מן הים בעודו באויר - פסול לטבילה.

ב. כיצד מברכין: לפי הכרעת המשנ"ב הטובל ידיו בים מברך 'על טבילת ידים', ונחלקו בדעת החזו"א האם יש לברך 'על טבילת ידים' או 'על נטילת ידים'. את הברכה מברך לאחר הטבילה קודם הניגוב.

ג. חריץ: העושה חריץ סמוך לים ומתמלא ממי הים, אם יש בו ארבעים סאה - כשר לטבילה, בין אם הוא מחובר לים ובין אם הוא מנותק ממנו. אך אם אין בו ארבעים סאה - אם הוא מנותק מן הים פסול, ואם הוא מחובר לים נחלקו הפוסקים האם כשר. ולכן לכתחילה אין לטבול בו, ובשעת הדחק יש להקל.

ד. כוונה: היוצא מן הים ורוצה לאכול פת - צריך לחזור ולטבול ידיו לשם נטילה, אף שכבר רחץ בים, כיון שלא כיון לכך מתחילה. וטוב שיטמא ידיו קודם, כדי להתחייב בודאי בנטילה חדשה ולברך.

ה. נקיטת: הנוגע בגופו לאחר רחיצה בים - נחלקו הפוסקים האם צריך לחזור ולטבול ידיו.

ו. מים ונהרות: ים הגדול, ים כנרת, ים המלח וכדומה, כשרים לטבילת ידים לסעודה.

נושא הגיליון הבא:

'כלי הראוי לנטילה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת
הגאון רבי אורי שרגא ב"ר שמואל חיים הלוי קלרמן זצ"ל
מראשי ישיבת 'כנסת חזקיהו'
נלב"ע ה' סיון תשנ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשוט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

קבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...